

BOMBA MIATT KITELEPÍTÉS

Daruka Norbert mk. hadnagy¹

Bevezetés

Az elmúlt évben rengeteg olyan feladatot hajtottak végre a Magyar Honvédség tüzszerészei, amely rendkívüli összefogást és szervezést valamint egyeztetést igényelt. Ilyen feladatnak számított az a tevékenység is melyet Angyalföldön egy II. világháborús bomba hatástalanítása közben végeztek.

Második világháborús bombát találtak Budapest XIII. kerületében, a Tatai utca 82. számú társasháznál találtak egy építkezés során. A helyszínen este hét óra előtt néhány perccel nyilvánosságra került, hogy feltehetően sérült gyújtószerkezetet tartalmaz a szóban forgó amerikai, GP típusú 500 kilogrammos robbanó eszköz.

A végzett feladat nem más, mint egy gázvezeték melletti bomba kiemelése, melynek sérült a gyújtószerkezete valamint a szükséges tevékenységek bemutatása a sikeres feladatvégrehajtás elérése érdekében. A helyszínen egymást segítve dolgozott a honvédség, rendőrség, az önkormányzat dolgozói, kerületi pszichológusok és a katasztrófavédelem dolgozói. A külső szemlélők tekintetében egy krízishelyzethez hasonlított a XIII. kerület ezen a napon.

A GP típusú 500 kilogrammos robbanóeszköz elhelyezkedése

A második világháborús bomba Budapest XIII. kerületében, a Tatai út és a Tahi utca kereszteződésében egy építkezés során került a felszínre. A rendőrség egy kilométeres körben kiürítette a lakásokat, az Országbíró utca - Béke út - Dolmány utca - Tatai út által határolt területen.

¹ PhD hallgató, ZMNE BJKMK Katonai Műszaki Doktori Iskola



1. ábra: GP 500 romboló bomba²



2. ábra: A talált bomba első rögzített felvétele³

A kiürítésben a kerületi járőrök mellett segítséget nyújtottak a polgári védelem és a katasztrófavédelem munkatársai, valamint a Készenléti Rendőrség emberei. Az evakuálás becslések szerint több ezer embert érintett. Az 1.Honvéd Tűzszerész és Hadihajós Zászlóalj tűzszerészei csak a kiürítés után foghattak munkához. A bomba a MÁV közlekedését nem befolyásolta, Rákos-rendezőtől körülbelül 600 méterre találták ugyanis a robbanószerkezetet. A BKV-nak két buszjáratát érinti a lezárás, a 20-as gyors és a 30-as buszok kerülő úton közlekedtek.

² Forrás: <http://www.origo.hu/i/0807/20080716bombaangy1.jpg> 2008.07.16.

³ Forrás: Tűzszerész járőr 2008.07.16.

Amit a bombáról tudni kell

Tömeg: 486.7 kg

Hossza: 2197mm

Átmérő: 644 mm

Anyaga: öntött vasköpeny

Robbanóanyag tömege: 160.6 kg

AMATOL

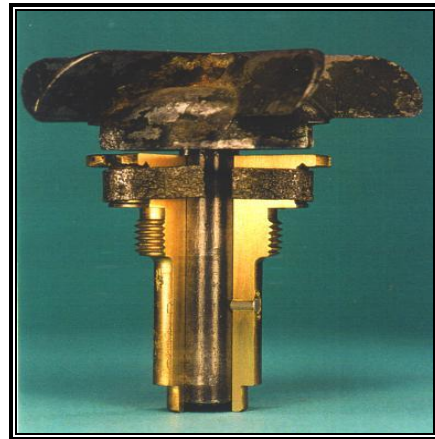
171.2 kg

RDX/TNT

Robbanóanyag típusa: AMATOL

RDX/TNT

Gyújtó: No 27



3. ábra: No 27 gyújtószerkezet metszeti képe⁴

A feladat végrehajtása

Az amerikai gyártmányú, 500 kilogrammos II. világháborús bombát délután találták munkások a főváros XIII. kerületében, a Tatai utcában. A rendőrség lezárta a forgalom elől a Tahi és a Béke utat, valamint a Tatai és az Országbíró utcát, majd egy kilométeres körzetben elkezdtek kiüríteni a környéket.

Alig, hogy a rendőrségi kiürítési parancs elhangzott, a XIII. kerületi polgármester maga szervezte meg a kiürítési övezet alá tartozó emberek számára menedékhelyként szolgáló intézmények azonnali megnyitását, valamint értesítette a mentőket, a tűzoltóságot és a Vöröskereszt munkatársait.

Hajdú Gábor mk. ezredes, az 1.Honvéd Tűzszerész és Hadihajós Zászlóalj parancsnoka már hét órakor azt közölte, hogy feltehetően sérült gyújtószerkezetet tartalmaz a megtalált amerikai robbanóeszköz. Mint mondta „a bombáról az úgynevezett fargyújtó szerkezet hiányzik, elképzelhető, hogy letört, az orrgyújtó szerkezetet pedig nem látták, mert a bomba feje a földbe fúródott”.

Kilenc óra körül már arról is be tudott számolni, hogy egy repeszromboló bombáról van szó, amelyben 300 kilogrammnyi amatol és TNT-keverék

⁴ No 27 gyújtószerkezet. Forrás: Tűzszerész tanfolyam PowerPoint bemutató 2006.03.09.

található. A veszélyes robbanóeszközhöz a tűzszerészek addig nem nyúltak hozzá, amíg a lakosság kiürítése nem fejeződött be. A kitelepítés azonban lassan haladt, mert a környéken lakók egy része a rendőri felszólítás ellenére sem akart távozni.

A helyszíni tudósítók arról is beszámoltak, hogy voltak vitatkozások a kiürítést végzők és a lakók között. A kiürítés úgy kezdődött, hogy háromnegyed öt körül járt körbe egy hangosbemondós autó, majd egyenként becsöngettek minden házba. Sokan a rendőrök és polgárőrök által lezárt terület határán üldögélve várták - többen háziállataikkal együtt -, hogy visszamehessenek otthonaikba. Akadtak közöttük olyanok, akik a hatóság embereinek figyelmét kijátszva próbáltak bejutni az elzárt utcákba. A katasztrófavédelem szóvivője szerint mindig vannak olyanok, akiket semmivel sem sikerül távozásra bírni. Végül a rendőrség tájékoztatása szerint fél tízre fejeződött be a kiürítés, két ittas embert állítottak elő, akik ellenszegültek a hatósági intézkedésnek.

Egy tűzszerészeti tevékenységet végző magáncég név nélkül nyilatkozó munkatársa azt mondta, „a gyújtószerkezet sérülése nehezítheti a hatástalanítást, ettől ugyanis érzékenyebbé válhatott a bomba. Ha arra lesz szükség, hogy a helyszínen semmisítsék meg a szerkezetet, akkor is van lehetőség arra, hogy tompítsák a hatását” - tette hozzá, hangsúlyozva, hogy igazán pontos véleményt csak azok a tűzszerészek tudnak mondani, akik a helyszínen tartózkodnak – ha valaki nem ilyen módon próbálja a nyilvánosságot informálni, akkor nagyobb pánikot is kelthet. Szerencsére a nyilatkozattevő csak a tényeket közölte és nem adott lehetőséget a hisztériára.



4. ábra: Az 500 kg-os bomba elhelyezkedése⁵



5. ábra: Egy 62 év után hatástalanított GP 500-as ép gyújtószerkezetei⁶

A helyi polgári védelmi szervezetek és a polgármesteri hivatal dolgozói közben mindent megtettek a kitelepítettek ellátása érdekében.

A Fiastyúk utcai Hegedűs Géza Általános Iskola több száz fiatal és idős rászorulónak adott otthont ideiglenesen, miközben az önkéntesek és vöröskeresztesek konzervekkel, ásványvizekkel, meleg étellel és csokoládéval segítettek az iskola környékére szorult lakosokat. Az idősek számára az intézmény tornatermében párnákkal és takarókkal felszerelt ágyakat helyeztek el állandó mentős felügyelet mellett, míg a fiatal, tíz év alatti gyermekeknek külön szobát alakítottak ki éjszakára az iskola felső szintjén.

A szinte egymáson álló rendőr-mentő- és speciális mentőautók, a szüntelenül villódzó piros-kék fények, valamint a hirtelen összezsúfolt tömeg ellenére az iskola körzetében meglepően nyugodt, türelmes állapotok zajlottak - csupán a bomba hatástalanítása előtti egy-másfél órában történt apróbb rendzavarás a türelmetlenebb lakosok és a rend őrei között. Az emberek túlnyomó többségben, a szabadban várakoztak a fejleményekre, melyek azonban sokat várattak magukra.

„Még mi sem kaptunk teljes körű felvilágosítást”, a rendőrség szóvivője adott szakszerű tájékoztatást a lakosságnak a megtörtént eseményekről. Egyelőre úgy látják jónak, ha ők tájékoztatják a fejleményekről az embereket, nehogy egy félreértés miatt tömeges pánikhangulat törjön ki. Ilyen helyzetekben

⁵ Forrás: Nagy Katalin törzsőrmester 2008.07.20.

⁶ Forrás: Daruka Norbert hadnagy 2008.04.13.

nem lehet a lakosságot csupán a puszta tényekről tájékoztatni, mivel ennek beláthatatlan következményei lehetnek. Képzeljük csak el, hogy közli az egyik sajtószóvivő: „ a tűzszerészek tehetetlenül állnak mivel öt ember nem akarja elhagyni otthonát, így nem kezdhetnek hozzá a bomba hatástalanításához”. Ha egy ilyen vagy hasonló kommunikáció elhangzana valószínűleg az öt- hatezer fő, akik több órája várakoznak az utcán neki rontott volna a helyszínen feladatukat ellátó erőknek.

A polgármester úr rendelkezett róla, hogy a Vasas stadion és a Nővér utcai iskola, valamint a Fiastyúk utcai iskola jelentse a menedéket az emberek számára. Elsősorban az öreg, beteg, elesett emberek elhelyezését és ellátását szorgalmazták, őket az iskola tornatermében helyezték el ágyakkal és készenlétben álló orvosokkal, szükséges gépekkel minden eshetőségre felkészülve. A Vöröskereszt munkatársai gondoskodnak az ételmezésről, székek és ágyak meglétéről, a körülmények javításáról, kiváló munkát végeztek.

A lakók minden értéküket, minden ingó- és ingatlan vagyonukat hátrahagyva, vagy épp a munkából hazafelé menet voltak kénytelenek menekülni otthonaiktól az ideiglenes szálláshelyek felé.



6. ábra: A kitelepített lakosság egyik ideiglenes szálláshelye⁷

A befogadóhelyen száz táborigyát állítottak fel, takarókat, ásványvizet, szendvicset és csokit hoztak az otthonukból kitelepített embereknek. A Budapesti Rendőr-főkapitányság szóvivője az iskolában összegyűlt emberek

⁷ Forrás: Pályi Zsófia [origo] 2008.07.16.

türelmét kérte, és azzal nyugtatta őket, hogy elhagyott lakásaikra, értékeikre a rendőrség figyel. Az iskolában mentősök és pszichológusok is voltak, hogy szükség esetén segíteni tudjanak. A szerkezet hatástalanítása előtti órákban a kilátástalan helyzet ellenére az utcákon a türelem volt az úr, az alpolgármester biztosított mindenkit arról, hogy időben értesülni fognak a helyzetről. "Amint tudunk valamit, értesítjük az embereket. Hogy ez mikor lesz, azt egyelőre senki sem tudja. A rendőrség tájékoztatására várunk."

A Fővárosi Gázművek szóvivője, Csallóközi Zoltán nem sokkal tíz előtt számolt be arról, hogy a bomba egy hat bár nyomású gázvezeték közelében fekszik egy gödörben. A tűzszerészek nem kérték, hogy szakaszolják le a vezetéket, így a szolgáltatás zavartalan a környéken - tette hozzá.

Gyurcsány Ferenc miniszterelnök azonnali és folyamatos jelentést kért a kitelepítésről a mentési munkálatok parancsnokától. Szekeres Imre honvédelmi miniszter pedig a helyszínen tájékozódott a kitelepítésről, valamint a bomba hatástalanításáról. Miután beszélt a tűzszerészekkel, arról beszélt, a hatástalanítást "nem kockázatmentes". A nem kockázatmentes kifejezés eléggé találó volt, az utcákon kb. négyezer ember, véleményem szerint legalább ennyi sajtóreferens és szenzáció hajhász valamint a gázvezeték, amely mellett ott lapult a sérült gyújtószerkezetű bomba. Ezt az idilli képet csak fokozta, hogy az emberek már a Lehel úton is álltak és így lassították a forgalmat.

Két BKV járatot érint a bomba miatt elrendelt útlezárás: a 20-as és a 30-as buszok mindkét végállomás felé más útvonalon, a Béke úton jártak. – ezt az információt már csak a híradóban hallottuk. A Fővinform ügyeletén viszont már azt közölték, hogy a forgalomelterelések miatt a környéken jelentős dugó alakult ki, emiatt a BKV járatai is legalább 15 perces késéssel közlekedtek. A közelben volt a Rákosrendező pályaudvar, de csak a hatástalanítása idejére kellett lezárni a Rákosrendező és Rákospalota-Újpest vasúti megállóhelyek közötti vasúti pályát. A lezárás a Budapest-Vác és a Budapest-Veresegyház-Vácrátót vonal három vonatát érintette.



7. ábra: Az orr gyújtó nélküli GP 500-as⁸



8. ábra: A szállításhoz előkészített bomba⁹

Óriási rombolóereje van az ilyen típusú bombának, ötszáz méteres körzetben mindent "megmozdított" volna, ha felrobban az ilyen típus attól igazán veszélyes, hogy két gyújtószerkezete is van. Arra tervezték, hogy nem közvetlenül a házat rombolja le, hanem robbanásával megrázza a házak alapját, ami miatt az épületek összedőlnek, leborulnak.

A második világháborús bombázások elsődleges célja az utánpótlási útvonalak elvágása, az infrastruktúra megsemmisítése volt. Budapesten ezért főleg Lágymányosra, a Weiss Manfréd Acél- és Fémművekre és a fontos vasúti csomópontokra - a déli, a ferencvárosi és a Rákosrendező pályaudvarra - dobtak bombát a szövetségesek. A II. világháború során az Egyesült Államok repülőgépei 7 ezer 864 tonnányi bombát dobtak Budapestre. Átlagosan minden 12. bomba bedöglött, ezek egyikére bukkanhattak Angyalföldön.

Az első magyarországi szőnyegbombázást 1944. április 3-án hajtották végre. Ettől a naptól kezdve szeptember 20-ig bombázták Magyarországot a dél-olaszországi repülőterekről induló amerikai gépek.

A kitelepített emberek egyre bizonytalanabbak voltak és az esti órákra kisebb zavaró csoportok is alakultak, melyeket a rendőrségnek sikerült

⁸ Forrás: Nagy Katalia törzsőrmester 2008.07.20.

⁹ Forrás: Nagy Katalia törzsőrmester 2008.07.20.

megnyugtatni. A helyszínen dolgozók közben megpróbálták információkat szerezni, s ezáltal várakozásra bírni a hangadókat. Utólag már tudjuk, nem kellett sokat várni, a tűzszerészek nem sokkal 22 óra után hatástalanították a II. világháborúban földre került szerkezetet, elszállításáig azonban senkit sem engedtek vissza a lakóövezetbe. A robbanószerkezetből kiszerték a gyújtószerkezetet, a bombatestet a központi gyűjtőbe szállították, ahol felrobbantják.

Hajdú Gábor mk. ezredes szerint, a hatástalanítás rendkívül veszélyes volt, mert az amerikai, GP típusú bomba orrgyújtó szerkezete megsérült, emellett a gyújtószerkezet és környéke, valamint a bombatest is erősen berozsdásodott. A bomba hatástalanításán négy tűzszerész dolgozott, munkájukat további tíz tűzszerész segítette.

A bomba hatástalanításának idejére több mint ötezer embernek kellett elhagynia otthonát. Csak a bombatest elszállítása után, este tizenegykor oldotta fel a rendőrség az útzárat, ekkor kezdhettek el hazatérni a kitelepített lakók. A rendőrség, a polgárőrség és a mentők segítségével még az éjszaka folyamán mindenki visszaköltözhet. Ennek gyors lebonyolítása érdekében a BKV két autóbust is rendelkezésre bocsátott, az utcán várakozó embereket hangosbeszélőn értesítették arról, hogy elindulhatnak haza.

A környék lakói röviddel éjfél előtt indulhattak haza, ám mint azt legtöbben megemlégették: valószínűleg másnapra szabadságot kérnek.



9. ábra: A fargyújtó nélküli bomba, szállításra készítés közben¹⁰

Összegzés

2008 július 16-án szerdán késő éjjel hatástalanították a Magyar Honvédség tüzéserei azt a második világháborús bombát, amelyet délután találtak a főváros XIII. kerületében, a Tatai és a Tahi utca kereszteződésénél, egy autószerelő műhely udvarán. A környék épületeiből a robbanásveszély miatt csaknem 5-6 ezer embert kellett kitelepíteni a hatástalanítás előtt. A lakók éjjelre visszatérhettek otthonaikba.

Az 500 kilogrammos második világháborús amerikai repeszbomba akkor került elő, amikor szerviz aknának ástak helyet a műhely udvarán. A robbanásveszély miatt 1 kilométeres körzetből kiköltöztették az embereket, mielőtt a tüzéserek hozzáláttak volna a szerkezet hatástalanításához - szerintük ekkora területen pusztított volna a bomba, ha felrobban. Az Országbíró utca - Béke út - Dolmány utca - Tatai út által határolt területet ürítették ki.

Az embereket, polgárőrök, és 400 rendőr tájékoztatta arról, mi történik - egyebek mellett hangosbemondókon. A kiköltöztetéssel szerda este 10 óra körül végeztek. Azért ilyen későn, mert sokan nem akarták elhagyni otthonukat, volt, aki bezárkózott a lakásába.

¹⁰ Forrás: Nagy Katalin törzsőrmester 2008.07.20.

A rendőrök 2 embert előállítottak: a férfi és a nő akadályozta az egyenruhásokat, illetve hangoskodtak, randalíroztak az utcán. Közben a katasztrófavédelem és az Országos Mentőszolgálat munkatársai a Fiastyúk utcai általános iskolában bázist állítottak fel - ide nagyrészt a kitelepített idős és beteg embereket vitték. A Fáy utcai Vasas pályán és a Nővér utcai gimnáziumban is fogadták azokat, akiknek nem volt hova menniük. Mindhárom helyre vittek ásványvizet, a Fiastyúk utcába élelmiszert is szállítottak. Itt orvosok és pszichológusok is voltak, de nem sok dolguk akadt. A BKV két buszjáratát érintette a lezárás: a 20-as gyors és a 30-as buszok kerülő úton közlekedtek a Szegedi úton és a Béke úton át.

Miközben a tűzszerészek vizsgálták a bombát, kiderült, hogy megsérült. A féltonnás amerikai robbanószerkezetnek leszakadt az úgynevezett fenékgyújtója. A hatástalanítást nehezítette az is, hogy a bomba egy gázvezeték mellett feküdt.

Kora este Székely Tamás egészségügyi és Szekeres Imre honvédelmi miniszter is a helyszínre látogatott. Gyurcsány Ferenc miniszterelnök azonnali tájékoztatást és folyamatos jelentést kért kora este az angyalföldi kitelepítésről. Amíg a bombát hatástalanították, nem jártak a vonatok Rákosrendező és Rákospalota-Újpest között.

A veszélyt végül este fél 11 előtt nem sokkal sikerült elhárítani. A tűzszerészek kiemelték a bombából a gyújtót, amit a helyszínen felrobbantottak. Ez a robbanás semmilyen veszélyt nem jelentett. A bombatestet a honvédség központi gyűjtőhelyére szállították, ahol megsemmisítik majd. A lakók visszaköltöztetését néhány perccel 11 óra után kezdték meg. A betegeket és időseket a mentők, a többieket a polgárőrök juttatták haza. A BKV 2 buszt ajánlott fel az emberek szállításához. A délutántól késő estig tartó mentésben senkinek nem esett baja. A lakók éjjelre visszatérhettek otthonaikba.

Felhasznált irodalom

www.honvedelem.hu/kitelepítés/ang%fold/080716 2008.07.20.

www.hirszerzo.hu/cikk.bomba_angyalfoldon 2008.07.20.

www.origo.hu/itthon/ -vilaghaborus-bombat-talaltak-budapest-xiii-keruleteben.

2008.08.01.

www.hm.gov.hu/files/9/10458/sajtoszemle20080811.doc 2009.02.07.

www.hirszerzo.hu/cikk.veget_ert_az_angyalfoldi_bomba-panik_hazamehetett.

2009.02.07.